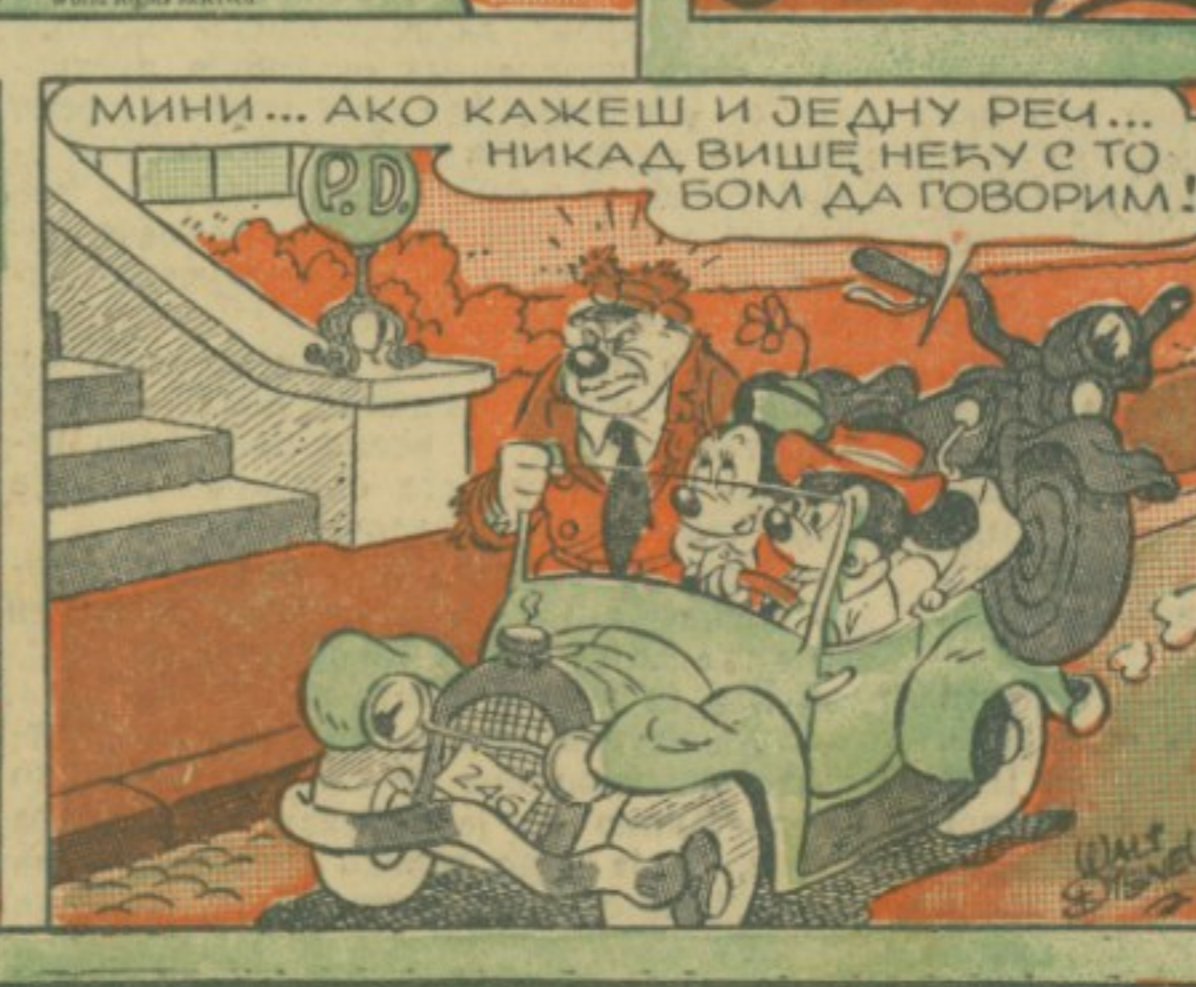
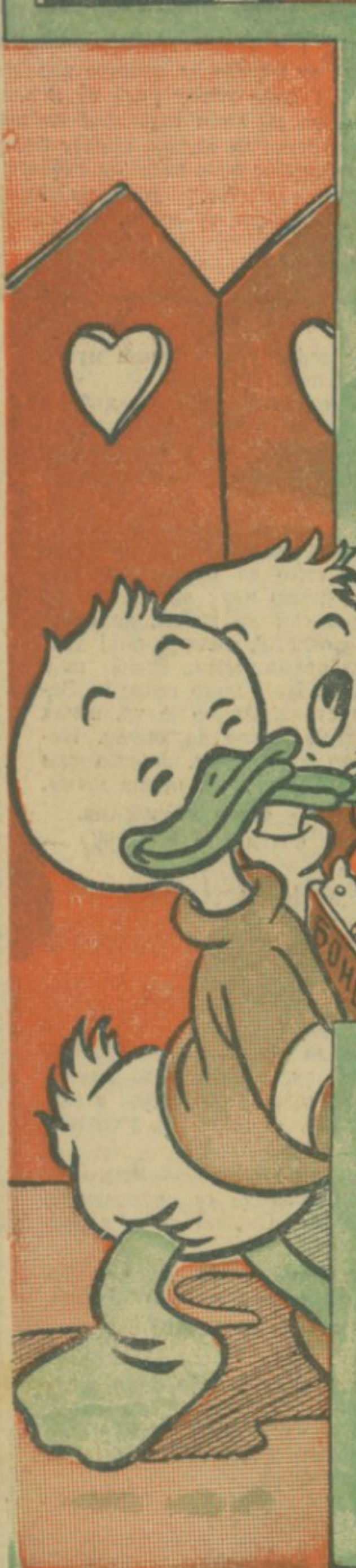

WALT Disney

ПРИЧЕ
О МИКИЈУ
И ШИЛЈИ

Толине 1799 пролазио је Александар Хумболт мрачним ходницама и дворанама циновске пећине у кречњачким планинама Карипе и зачује посматрао птице гуахаро, које су Немци називали „масним птицама“, а Енглези „уљаним птицама“. Наука им је дала име „стеторнис карипенос“. У једној земљи, — писао је тада овај познати истраживач природе — где се човек сусреће с толиким чудима, постоји пећина у којој извири једна река и у којој живе хиљаде ноћних птица, чију мистерију употребљавају за кување.

Свој мрачни стан напушта само ноћу

Данас, готово шездесет година после првог поузданог извештаја о пећинском животу „масне птице“, гуахаро је поново постала „предмет“ научног интересовања. На читавом свету нема ниједне друге птице која би, као гуахаро, живела у најдубљој пећинској тами. Своје мрачно обитавалиште птице гуахаро напуштају само ноћу, кад излећу у великим јатима да би по-

Гуахаро Лети помоћу радара

тражиле кокосове орахе и друге биљне плодове. Тај њихов поход праћен је оштрим, жестоким крицима. Сите, птице се пре свитања враћају у пећину Карипе, чије је каменито ждрело широко 25, а високо 22 метра. У нормалним животним условима, на ову птицу никад не падне ниједан сунчев зрак.

Како ове птице налазе пут до својих гнезда, која су смештена далеко од улаза у пећину? Пут који води изнад једне плитке реке и који је дуг тачно 616 метара? Како лете крај толиких сталактита, којима су украшени зидови и сводови пећине, а да у њих не ударе? Како у помрчини густој као тесто граде своја гнезда и подижу птиће?

Тајну пећинских птица открио је тек недавно амерички зоолог Доналд Грифин. Он је утврдио да се за оријента-

цију птице гуахаро служе методом звучних сигнала, неком врстом радара. Наиме, летећи

одреде правац у коме се препрека налази, као и њену удаљеност. Другим речима, уз помоћ звучних таласа, птица и у најгушћем мраку избегава опасности којих је препуна ова пећина. Јасно је да такав начин оријентације захтева изванредно осетљив слух. Опити професора Грифина показали су да се гуа-

по мраку, оне испуштају кратке крике сличне куцању часовника (анализа тих крикова снимљених на магнетофонску траку показала је 400 вибрација у секунду) и одлучују одјек који им, одбијајући се о зидове пећине и сталактите, служи као путоказ. То значи да су оне способне да на основу времена које је потребно одјеку да се врати

харо заиста креће по тамн искључиво захваљујући својем слуху. „Масна птица“ којој би он привремено запушио уши ударала би о зидове замрачене собе. Но, било би погрешно мислити да је птица гуахаро слепа. Приликом једног другог опита, она је, служећи се чулом вида, савршено слободно летела кроз осветљену собу. Своје „ра-

дару“ прибегавала је само онда кад би се приближила једном зиду премазаном тамном бојом.

„Масна жетва“

Систем звучних сигнала код птице гуахаро — веома много потсећа на „радар“ слепих мишева. Узгред буди речено, професор Доналд Грифин такође је открио, 1942 године, да се и слепи мишеви оријентирају помоћу звучних сигнала, заправо њихових одјека који се одбијају од препрека. Али, док код слепих мишева ти звуци имају тако високе фреквенције да су за човека нечујни, оријентациони звуци птице гуахаро чујни су и јасно се разликују од других њихових крикова. Због тога је вечерњи излазак из пећине Карипе, повратак у њу и лет кроз ходнике праћен ужасном лармом, готово неподношљивом за људско ухо.

У Карипи не влада гробна тишина као у осталим пећинама. Из многобројних гнезда шачињених од иловаче, која се често налазе на каменним сводовима или у шупљинама на стена на висини од 25 до 30 метара, креште и „тик-так-а-а“ хиљаде птица гуахаро, дала му име Александра Хумболта.

уљастом храном. „Масна птица“ толико кљука своје младе да се они буквално претворе у грудве сала. Та њена претерана брига и нега уједно је њихова пропаст. Јер, све до недавно, Чијама — Индијанци долазили су једном годишње, у доба такозване „масне жетве“, у пећину птица гуахаро, где су дугачким моткама убијали на стотине птића још невичних лету. Убијене птице Индијанци вешају изнад јаке ватре, а маст коју тако добију продају једном манастиру у близини.

„Масна жетва“, то јест хватање младих, добро угодних птица, скопчана је с прилично опасном и многи Индијанци изгубили су живот у пећини.

Занимљиво је да су птице гуахаро одолеле овим „походима на маст“ који су трајали више од једног столећа. Изгледа да су оне своје губитке попуњавале птицама из других, људима потпуно неприступачних, ходника и дворана пећине Карипе. Но, и поред тога, влада Венецуеле забранила је пре неколико година лов на гуахаро, а околину пећине прогласила је резерватом и ју“ хиљаде птица гуахаро, дала му име Александра Хумболта.

То је била права пустоловина...

Многе средњовековне државе просецале су путеве, али између тих и данашњих путева постоји велика разлика. Испрва су то само раскрчени прилази којима могу да се крећу једино пешаци и коњаници. За време киша стварало се на њима такво блато да су се људи из њега тешко изваљивали. Ни касније, кад је по површини набијана земља, нису

били бољи, јер би кише и бујице зачас однеле набој. Због тога је путовање претстављало праву пустоловину. Ни краљевци, који су са собом водили чете дворана и послужитеља, нису били сигурни да ће им кочије увек бити извучене из блата.

Овас против кварења зуба

Др П. Филипс, из биохемичке лабораторије Универзитета у Висконсину, утврдио је, после читавог низа испитивања, да се у опни која обавија зрна овса налази једна још неидентификована хемиска супстанца способна да спречи кварење зуба. Приликом опита, он је нормалној храни животиња додавао довољне количине ситно издробљене овсене опне. Резултат је превазишао сва његова очекивања — кварење зуба код тих жи-

вотиња било је за 50 одсто мање од просечног. Опити др Филипса показали су да у овоме флуор не игра никакву улогу, мада и њега има нешто мало у кошљаци овсеног зрна. Па и то што влакнито ткиво преовлађује у опни овог жита не објашњава постигнуте резултате. Наиме, ове материје има и у другим намзрницама, па ипак, приликом опита, није показала никакво антикарисно дејство.

Невоље париских пекара

За владе Шарла VI (1368—1422) француски пекари су се налазили у великој невољи. Услед честих ратова, цена жити се стално повећавала, док је цена хлеба морала остати иста. Многи пекари су банкротирали, а други су желели да промене занимање. Неки од њих порушили су своје пећи, али им је краљ наредио да их без одлагања поново подигну.

Да не би допали затвора, они су морали да изврше наређење. Под Шарлом VIII (1470—1498) цене хлеба биле су исписане на објавама које су се налазиле на свим париским пијацима. Владар је донео још једну одлуку: да пекари купују брашно на пијацима само после дванаест часова, како би грађанство могло несметано да се њиме снабдева, јер, купујући још ујутру све залихе на пијаци, пекари су могли да одређују цене по својој вољи.

Сви сем Фајфа скочише на ноге. Стин повика:
Рекао сам вам да је то он! — и прште у пискав, непријатан никот.

XVII ТУЖИЛАЦ

Уздржавајући бес који је кључао у њему, Фајф рече:

— Мислим да је време да завршимо ову комедију.

— Зашто кажете да је ово комедија?

— А зар није? Ја сам пристао на овај састанак само због тога што сте ме учинили, запретили једном одређеном ствари. Али, и поред те претње, не бих пристао да сам знао да ће се састанак претворити у суђење мени, суђење у коме ренегати и убице играју улогу тужилаца и судије.

Абел се намршти и рече учтиво, али хладно:

— Ово није никакво суђење, племенити. Доктор Јунц се налази овде да би испитао случај једног члана Међузвезданог бироа, што је његова дужност и његово право. Ја сам ту да у једно мутно и узнемирено време штитим интересе Трантора. Ни најмање не сумњам да је овај човек, Рик, нестао анализатор свемира. Ми можемо одмах да закључимо први део ове конференције ако ви пристајете да тога човека предате доктору Јунцу, да би га он темељно испитао, укључивши ту и детаљни медицински преглед. Ми ћемо, природно, и надаље тражити од вас да нам помогнете у налажењу правог кривца, оног који је Рик одузео памћење, и вашу помоћ у завођењу извесних мера предострожности, како би били онемогућени слични поступци у будућности уперени против једне међузвездане установе која се доследно држи изван регионалних политичких интереса.

— Па то је прави говор, — одврати Фајф. — Али, очигледно остаје очигледно. Ваши планови потпуно су провидни. Шта ће се догодити ако вам испоручим овог човека? Мислим да ће Међузвездани биро испедити из њега тачно оно што жели.

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(46)

Роман од И. АСИМОВА

Истиче се да је то установа која није ни за кога везана, а уствари две трећине њеног буџета потичу од Трантора. Сумњам да би се нашао ниједан човек здраве памети који би ту установу сматрао потпуно неутралном. Оно што Међузвездани биро буде извукао из овог човека биће у складу, сигуран сам, са империјалистичким интересима Трантора.

— Шта ће они дознати од Рика? — узбуђено је настављао Фајф. — То је савршено јасно. Његово „памћење“ постепено ће се вратити. Мало помало, он ће се све више „сећати“ потребних поједности. Прво мога имена. Затим мог изгледа. Онда мојих речи. И ја ћу свечано бити проглашен кривцем. То ће захтевати извесне мере предострожности и Трантор ће бити „приморан“ да привремено окупира Сарк, а та привремена окупација претвориће се у сталну. Али, има граница преко којих се не прелази ни под притиском уцене! Ваша се уцена овде завршава, господине амбасадоре. Ако желите овог човека, онда пошаљите транторијанску вадлушну флоту да га узме!

— Таково прибегавање сили не долази у питање, — мирно одврати Абел. — Али, приметно сам да ви веома брижљиво избежавате да оповргнете оптужбу коју је анализатор свемира малочас изрекао.

— Нема ту оптужбе коју бих ја удостојено порицања. Он се сетно једне речи, или бар каже да се сетно. Па шта онда?

— Зар за вас то ништа не значи?

— Апсолутно ништа. Име Фајф претставља значајно име на Сарку. Чак и ако претпоставимо да је анализатор свемира искрен, он је имао толико могућности да чује моје име на Флорини. Уз то, он је на

Сарк дошао бродом моје ћерке, што претставља још већу могућност да чује то име. И шта би било природније од тога да се то име испрелете с мутним троговима

његовог сећања? Разуме се, тај човек може и да не говори искрено. Можда је све то само добро научена лекција.

— Чујте!
То је Рик проговорио, устајући и отимајући се из Валониних руку. Његово бле-

до лице било је згрчено, а у очима му се огледало физички бол.

— Још једна научена сцена! — додаци Фајф.

— Чујте, — понови Рик. — Седећи смо за једним столом, Пили смо чај. Свађали смо се. Не сећам се због чега. А тада више нисам могао да се покренем. Могао сам само да седим. Нисам могао да говорим. Могао сам само да мислим да сам, заједно с чајем, испио неку дрогу, да сам парализан. Желео сам да виčem, да потрчим, али нисам могао. А онда је онај други, Фајф, пошао према мени. Више није нико као до тада. Није имао потребе. Заобишао је угао стола. Стајао је ту, изнад мене. Ништа нисам могао да кажем. Ништа нисам могао да учиним. Једино сам могао да подигнем очи горе, према њему.

Рик заћута, али је остао на ногама.

— И тај други човек био је Фајф? — запитта Јунц.

— Сећам се да је његово име било Фајф.

— Па, је ли то овај човек?

Рик се не окрете да погледа.

— Не сећам се како је изгледао.

— Јеси ли сигуран?

— Покушавао да се сетим, — проваљивши из Рика. — Ви не знате како је то тешко! То боли. Као забадање усијаних игала. Дубоко. Ту, унутра. — Јецом је, ухвативши се рукама за главу.

— Ја знам да је то тешко, — благо ће Јунц. — Али, мораш да се напрегнеш. Погледај тог човека. Окрените се и погледај га!

Рик се окрете према Фајфу. Дуго је буљиво у њега, а затим је одвратно поглед.

— Можеш ли сад да се сетити?

— Не! Не!

— Да ли је ваш ученик заборавио своју лекцију, или ће његова прича изгледати вероватнија ако се мог лица буде сетно тек приликом другог виђења? — мрко се осмехујући запитта Фајф.

(Наставиће се)

АФРИЧКА СНЕЖАНА

Била једном једна девојка, црна као угља, и нигде није било лепше на свету, — почиње мајка своју причу о „национализованој“ Снежани својим црним малишанима негде под сланим кровом колибнице од блата у Централној Африци. Јер Пепељуга, Ивица и Марица и други добри знајци беле дече доживели су преображај у црном свету. Мајке које су служиле као дадиње дече белих људи слушале су те бајке, запамтиле их и, у својим верзијама, преносиле их својим „пиканинима“, који су им се исто толико радовали колико и деца великих европских градова. Тако су усвојили и „Снежану и седам патуљака“ и препричавају је, у измењеном облику, милионима младих Африканаца.

„Снежана“ у „црној верзији“ постаје „Угљана и седам пиканин-људи“ (патуљака). Зла краљица преображава се у „крчмарицу Сузи“, која има крчму међу страћарама предграђа — у складу са реалистичком нотом коју међу Африканима добијају видинске бајке. Крчмарица Сузи је лепа, али зла и држи своју пасторку Угљану као слушкињу у крчми после смрти њеног доброг оца. Деца сазнају да је Угљана страховито несрећна, али у исто време сувише заплашена да би побегла. Улогу лепог принца игра тајанствени Инкози Чака, назван по моћном афричком поглавци, који је постао легендарна личност племенских митова. Скоклаан, опојно

пиће справљено с разним зачинима и хашишем, замењује конвенционалну отровну јабуку. Кроз целу причу, кад год драматика попушта, јављају се врачевани у својим страховитим одорама, да дају нов заплет и полет радњи.

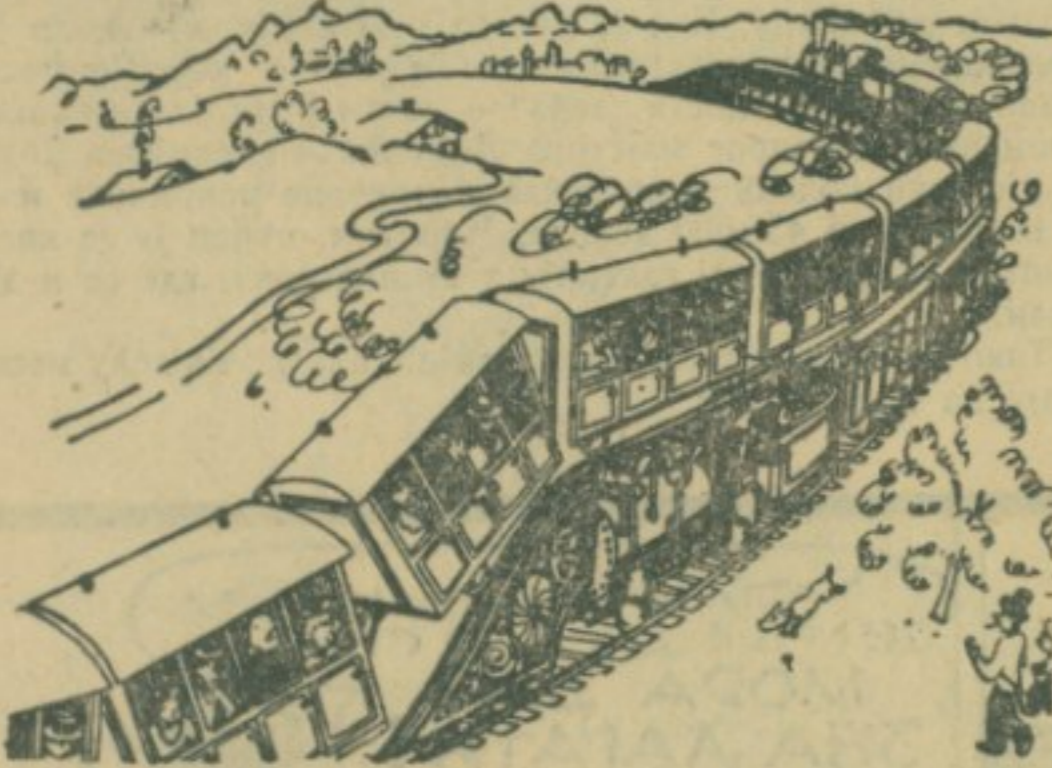
Угљана постаје, временом, лепша од своје мајехе и почиње да привлачи погледе људи у крчми. Сузи тражи по моћ свога врача и пита га ко је најлепша жена у Африци. „Угљана!“ — одговара врач и наплаћује крчмарици две кокошке за ову услугу. Љубоморна Сузи моли врача да зачара Угљану. Он начини грубу статуету девојке и уништава је, „Умреће“, — изриче јој смртну пресуду. Те ноћи се у крчми мајеха хвали својим злоделом. Гости опомињу Угљану да побегне, не би ли избегла дејство чаролија. После многих доживљаја (бајка се прича неколико вечери у наставцима), Угљана пада изнемогла на врели песак пустиње Југозападне Африке, где је налазе седам пиканин-људи. Црни кепци носе девојку својој колиби, где се она опоравља.

Крчмарица Сузи поново посећује врача, који баца чаробне кости бабуне и чита јој, из њиховог положаја, где је Угљана нашла склониште. Те ноћи Сузи припрема „страшно и отровно“ пиће од зачараног скоклаана, у које умаче кору хлеба. Преобучена у јадну просјакњу, налази Угљану и наговара је да поједе отровани хлеб. Девојка пада у сан сличан смрти. Пиканин-људи је налазе опружену на поду колибнице и саветују се с једним врачом, који им каже да она није стварно мртва, већ под утицајем злог духа, од кога ће се ослободити кад је пољуби дух Инкоза Чаке.

Прича се наставља: „Угљана лежи без живота пун 21 месец. Онда Чакин дух, кога води врач патуљака, долази и љуби лепу девојку. Угљана се буди, а Чаки се враћа живот. Они се заводе на први поглед. Временом, Чака постаје краљ Африке, а Угљана његова краљица“. Крај приче је, разуме се: „И они су срећно живели...“

Да не буде судара...

Године 1851, један енглески „проналазач“ поднео је железничкој дирекцији свој план о спречавању судара возова на пругама које немају дупли колосек. Његов предлог дословно гласи: „На свим возовима који саобраћају увек истом пругом поставе се шине одозго на вагонима. По један додаток у облику клина на почетку и крају воза претставља

спојнице између трачница на земљи и трачница на вагонима. Ако се сретну два воза, онда ће онај који има клинасте додатке остати на пруги, а други ће преко предњег клина првог воза да се успије и превезе дуж свих вагона и да се на другом крају спусти на пругу. Димњак доњег воза, начињен од опруга, полећи ће кад се други воз приближи, да би се после сам од себе дигао.“

Јасно је да овај „проналазач за повећање сигурности путника железницом“ никад није нашао своју примену сем у модерним забавним парковима, али и ту тек после извесних измена.

Walt Disney's

ВЕЛИКА ПОТЕРА ЗА ЛОКОТИВОМ

У ОЧАЈНИЧКОМ НАПОРУ ДА СЕ ОСЛОБОДЕ ГОНИЛАЦА, ЕНДРЈУС И ЊЕГОВИ ЉУДИ ПРВО СУ ОТКАМИЛИ ДРУГИ ВАГОН, А ЗАТИМ СУ СТАВИЛИ ПРЕПРЕКУ НА ПРУГУ...

ОВО ЋЕ ИХ ЗАУСТАВИТИ!

„ГЕНЕРАЛ“ ОДМИЧЕ ПРЕМА СЕВЕРУ СМАЊЕНОМ БРЗИНОМ...

ПРУГА БЛОКИРАНА! НАЗАД!

НАЗАД!

„ТЕКСАС“ ЈЕ НА ВРЕМЕ УСПЕО ДА СМАЊИ БРЗИНУ И ДА СЕ, БЕЗ СУДАРА, ПРИБЛИЖИ ВАГОНУ... ЗАТИМ ЈЕ КРЕНУО ПРЕМА НОВОМ КАОПЦИ...

ВАГОН ЈЕ НАЛЕТЕО НА ПОДМЕТНУТУ ШИНУ, ПРЕЛОМИО ЈЕ И САМ СЕ СУРВАО.

ОВО ЈЕ КРАЈ ЊИХОВИМ ПОДВАЛАМА ЗА ЊИМА!

„ГЕНЕРАЛ“ ЈЕ ОПЕТ ПУНОМ БРЗИНОМ ЈУРИО ПРЕМА СЕВЕРУ...

ОПЕТ НАС СУСТИЖУ!

А ПРУГА ЈЕ ЧИСТА!

ЗАР НИШТА НЕ МОЖЕ ЗАУСТАВИТИ „ТЕКСАС“?

НАСТАВИТЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Знао сам, али сам заборавио...

Од свог постанка човек је почео да упознаје природу и да сличне све више знања о њој. Истина, у давним временима то није било лако, нити се могло нешто нарочито корисно постићи, јер су људи тада били слабо наоружани знањем. Али, у току многих векова, људи су, проучавајући природу и појаве које су се у њој дешавале, створили разноврсне науке о природи и систематски иложили поједина знања, која су се предавала с колена на колена. Јер, да се није тако радило онда би готово свако поколење морало да почиње изнова. Сви људи који су учили школу сазнали су многе ствари, али су и много заборавили. Колико смо пута чули: „Знао сам то, али сам заборавио“. Због тога ћемо овде повремено обнављати хиљаду ствари, давно заборављених знања на разних наука.

Шта је природа? — Природа је све оно што нас окружује, а што није створено људском руком, што можемо нашим чулима да осетимо, или што можемо помоћу разних ин-

струмената да сазнамо да око нас постоји, као, на пример: ваздух, вода, биљке, животиње, земља, звезде, Сунце, Месец, итд.

Зашто је потребно да познајемо природу? — Зато што природа има велики значај за човека. Она му даје храну, материјал за одећу и обућу, за стан и огрев, за осветљење, за саобраћајна средства

итд. Осим тога, познавање природе помаже човеку да је искористи за побољшање свог живота.

Шта је поврће? — Поврће су оне биљке које служе за људску исхрану. Обично се гаје по баштама, које су мањег обима, али и на великим површинама. Поврће је, на пример, спанаћ. Он садржи много воде и због тога није много хранљив. Пасуљ и грашак богати су беланчевинама, готово као месо, а кртоласто поврће има доста угљених хидрата. Иначе, све поврће има доста витамина.

Које делове биљке једемо код неког поврћа? — Код грашка — плод, код купуса — лишће, код краставца — плод, код патлиџана — плод, код мркве — корен, код кромпира — кртоле (гомоље), код саламе — лишће, код цвекле — корен итд.

Листопадне шуме су састављене од дрвећа чије лишће опада сваке године у јесен, као, на пример, код хрста, букве, јасена, кестена, бреве, јасике, липе итд.

Четинари су шумско и украсно дрвеће које има листове у облику иглице или љуске. Листови четинара боље се прилагођавају дугој зими и већином не опадају зиме гоштина (зимзелено дрвеће). Ста-

бла четинара могу бити висока до 50 и више метара, а код неких америчких врста и по сто метара.

Јари усеви се сеју у пролеће, а озими у јесен. Кад наступи пролеће, озими усеви брзо расту, класају и сазревају пре јарих.

Плодови су преобраћени делови цветова. Они се међусобно разликују, расту на биљци, па су, дакле, њен део, развијају се из цветова, сви имају семенке, а семенке служе за размножавање биљака.

Културне биљке су оне биљке које човек гаји и негује, за које обрађује земљу, које сали или сеје, о којима се брине, а од којих има велику корист. Ове биљке расту у пољу и башти, али се уз њих често појављује и коров, који је дивља биљка.

Дивље биљке човек не гаји; оне се саме размножавају. Човек их не негује, нити се стара о њима. Истина, неке дивље биљке користе човеку, док су неке штетне. Дивље биљке расту у шуми, на ливадама и мочварама, итд.

Неке корисне навике: увек опери руке пре и после до ручка, ручка и вечере. Руке, лице и врат најпре се упуљају, јер нису покривени. Не заборави да свакодневно переш зубе, да редовно сечеш нокте, да се редовно шишаш, да се купаш и пресвлачиш, да правилно седиш, да ти је одело увек чисто, да чистиш обућу на улазу, да не пљуваш на под, да не правиш ђубре, да ујутру вршиш гимнастику итд.

ДО ПОСЛЕДЊЕГ ДАХА

Два котрљана-носорошца сре- да су се на деблу обореног дрвета. То су инсекти сјајне кестењасте боје, с неком вр- стом дугот и повијеног рога који им украшава главу. Њих двојица се поодавно не трпе; досад су већ неколико пута бацили око на исту женку. Сад им се, ето, указала zgodна прилика да пречисте старе ра- чуне. И — почела је немито- срдна борба на живот и смрт.

Док један смело јурши, други је стао и претећи испу- жно своје опасно оружје пре- ма противнику. Но, овај као да за то не мари. Или је пре- ценно своје снаге, или га је можда заслепо бес, тек он и даље неопрезно наступа.

Убрзо је увидео своју гре- шку. Први котрљан хитро је подигао предњи део тела и свој оштар рог сјурно проти- внику у његову најосетљивију тачку, на саставу између ро- жастих плоча. Тиме је борба практично одлучена.

Пошто се уверио да му је ривал мртав, победник је пре- ишао преко његовог тела и без журбе наставио пут, као да се ништа није десило. Није се више ни осврнуо на свог проти- вника, који је остао да ле- жи на попришту, са све четири увице.

СЕЗОНСКИ МОСТ

Један мост на железничкој прузи Фурка-Обералп, у Швај- царској, који се налази над високим и неприступачним кланцем куда је зими немогућ но проћи, сваке јесени се де- монтира и смести у магацин да презими, а поново се мон- тира у пролеће. Мост је дуг 40 метара и раставља се на де- лове до последњег подупи- рача.

„КОРЊАЧЕ“ ПРОТИВ ЛАВОВА

Метод лова на лавове стар преко 3.000 година, који је изниклао невероватну дисциплину и личну храброст, примењивале су римске фаланге у ратним операцијама. Такав метод се данас употребљава још само код племена Масан, у Африци. Он потиче од старих Грка, чије се оружје састо- јало углавном од копаља и шитова. Ево — чему се он састоји. Пошто су претходно намамили и донекле заморили лав, ловци се поређају један иза другог на извесном отстојању. Кад лав скочи, први ловац га габа кољем и одмах пада под свој штит. Затим своје коље — са другог довад, па се и он склања под штит. То чине и остали, стварајући на тај начин као неки низ корњачиних оклопа, све док лав, смртно рањен, не падне.

МИС СУЗА

У Ливерпулу живи необична жена, супруга банкарског чиновника Вилера, која је добила јединствену титулу — Мис суза. Она је светски рекордер у плакању, јер је, пред жи- ријем, плакала без престанка два сата и 45 минута.

СМРТОНОСНА ОРУЖЈА

која никада нису употребљена

Историчари антич- ког доба сачува- ли су податке о разним необич- ним оружјима ко- ја никада нису у- потребљена, или су одавно пала у заборав. За данашње време ова оружја изгледају наивна, а нека чак и смешна. Међутим, има и таквих која су била врло ефикасна.

У Старом веку употребља- вале су бомбе са жабљим от- тровом, као и гранате испу- њене саламандрима, једном врстом црних гуштера која се у неким примитивним народима и данас пријаје зло- кобно дејство. Један војсково- ђа је отишао толико далеко да је пројектил, избацивши из нарочитог механизма, напунио црвеним пауцима и шкорпија- ма, који су се после експло- зије размилели крај ногу не- пријатељских војника. Један грчки историчар говори о то- пу са отровним гасовима који је употребљен приликом опса- де града Пелопонеза. Топ је, уз помоћ огромних мехова, избацивао облаке смрдљивог и загушљивог дима и натерао је у бекство браниюце утврђе- ња. Нападаци су тада без ба- јазни ушли у небрањени и о- пустели град. Познатији је антички фаларик, нека врста копаља начичканог клупчицима запаљене кучине, као и „гуч- ка ватра“, која се справљала мешањем нарочитих запаљивих материја с децом мокра- њом и коњским изметом.

Средњовековни писац Жо- евил оставио је ужасавале описе запаљивих пројектила помоћу којих су се лако иза- звињали пожарни на дрвеним утврђењима. Посаде мањих бродова често би, се неочеки- вано нашле усред запаљеног мора, по чијој површини је непријатељ просуо нафту.

Од савремених уништавају- ћих оружја која никада нису употребљена најзанимљиви- ја су: граната бумеранг, цен- трифугални митраљез и Пер- кинсов парни топ.

Граната бумеранг заснива се на принципу аустралиског бумеранга и има за циљ да изненади противника с лева. Најпознатије оружје ове вр- сте је дискондни пројектил француског генерала Шапела, који је испробан пред сам Пр- ви светски рат. Пљоснат као тањир, овај пројектил, окре- ћући се око своје осовине, од- леће далеко иза непријатељ- ских ровова, а затим се враћа и удара непријатељске војни- ке у леђа. Приликом проба, Шапел је успео да врати про- јектил пред ноге официра ко- ји су присуствовали његовом избацивању. Постојали су

предлози да се ово оружје употреби за лов на дивљач. У случају да пројектил прома- ши, вратио би се пред ноге стрелцу.

Ни центрифугални митра- љез, који је један конструктор направљо између два светска рата, није угледао дана. Овај митраљез је имао хоризон- тални ротативни волан који се окретао великом брзином по- моћу једног електричног мо-

тора, избацујући метке кроз више цеви постављених као полупречници. Према замисли конструктора, кад мотор рад- ни пуном снагом пројектили треба да образују смртоносан вид коме ништа не може да измакне.

Парни топ је изумео још Леонардо да Винчи, а усавр- шио га је француски генерал Жерар у доба Првог царства. После њега, 1825 године, Ен-

ОД ИГЛЕ ДО ЛОКОМОТИВЕ

Познато је да сензације цве- тају у Америци више него и у једној другој земљи. Ево не- колико примера:

○ У току прошле године произведени су у САД ружини цветови велики као тањир и пшенични класови високи два метра и 40 сантиметара. Ове две чудовишне биљке, као и још неке друге добијене на тај начин што су биљкама даване дроге, приказане су на послед- њем конгресу америчког Ин- ститута за биологију. Нажа- лост, овакве руже не миришу, а пшеница се не може употре- бити за храну.

○ Једна фабрика машина за бријање изумела је најориги- налнији и најскупљи начин ре- кламе. Сваки брадати Америка- нац има право да се пријави телевизијском студију „Колум- бија“, у Холивуду, где ће на једној од јавних емисија бити бесплатно обријан. Затим ће се све длаке измерити и њиховом доскорањем власнику биће исплаћено по пет долара за сва- ки грам.

○ Нова врста лутака осво- јила је Сједињене Америчке Државе. У чему је тајна њихо- вог успеха? У томе што свака

лутка има 73 разне тоалете, по- чевши од купаћег костима до бунде од визона. На изради ове раскошне гардеробе стално је упуслено 400 кројачких рад- ница.

○ Једно ваздухопловно дру- штво из Охаја већ продаје, за износ од 40.000 долара, карте за будућу међузвездану станицу Метеор, која ће се налази- ти на вештачком Земљиним са- телити. У овај износ урачунај је и повратак.

○ У току 1956 године оба- вљено је у САД неколико сен- зационалних свадби. Једно венчање се одиграло у кавезу с лавовима, друго на леденој сани, а треће два метра под водом, тако да су младенци, сведоци и гости били у комп- летној ронилачкој опреми. Јед- но венчање је обављено у ави- ону и завршено је скоком мла- де и младожење с падобрани- ма, први пут у животу. Други младенци желели су да се вен- чају закачени за уже, на 25 ме- тара изнад земље. Међутим, неким њиховим познаницима иде- ја није изгледала довољно ори- гинална, те су се попели на врх фабричког димњака висо- ког 40 метара, из кога је ку- љао густ дим.

глез Перкинс је успео да изба- ци хиљаду метака у минути из парне пушке сопствене из- раде. Пушка је добијала енер- гију од парног казана у ко- ме се развијао притисак од 50 атмосфера. Пробојна снага метака била је тако велика да су они пролазили кроз једна- наест чврсто приљубљених чамових дасака дебелих по 25 милиметара, или кроз че- личну плочу дебелу шест ми- лиметара.

По наруџбини француске владе, Перкинс је конструи- сао и топ који је почивао на истом принципу. Приликом пробе овог топа, испале је 200 граната тешких по 200 ки- лограма и за то је утрошено 350 килограма угља, 100 кило- грама дрва и 1.000 литара во- де! Необично сложен механиз- ам топа био је тежак 11 тона, те је ово оружје на бојном по- љу, нарочито у оно време, би- ло готово сасвим непокретно. Овај недостатак био је од од- лучујућег значаја за даљу суд- бину парног топа.

У САД су употребљени то- пови с компримираним вазду- хом. Они су имали цев дугач- ку 18 метара и избацивали су гранате, тешке 63 килограма, на удаљеност од четири кило- метра. Ипак, резултати ни- су били задовољавајући. Ти- ха експлозија граната ових топова није превагнула над њиховом слабом ефикасно- шћу.

Ручна оружја с комприми- раним ваздухом и угљенико- вим гасовима дала су, међу- тим, добре резултате. Као на- рочито опасно и подмукло ору- жје показало се један карабин с компримираним вазду- хом који је, потпуно нечујно, избацивао смртоносне отров- не стрелице. Постојали су и бешумни пиштољи са угљени- ковим гасовима, који су се пунили оловним метцима.

Велику пажњу стручњака привукао је пре рата Хејлов водени топ. Његово барутно пуњење не делује непосред- но на пројектил, већ на воду у цеви малог пречника у ко- јој се налази и пројектил. На тај начин ствара се страховит хидраулични притисак. Упо- требивши четири пута мању цев од барутне коморе, гра- ната се може избацити 15 пу- та већом брзином него код најснажнијих данашњих топо- ва. Недавно су стручњаци поново почели да се баве то- повима с течним посредни- ком, само што место воде ми- сле да употребе вазелин.

Француска артиљерија је 1918 године испробала бе- шумни електрични топ који је изумео Норвежанин Биркленд. Из њега је том приликом изба- чена граната, тешка осам ки- лограма, брзином од 150 мета- ра у секунду. На данашњем ступњу развика технике про- јектили би могли да се изба- чују електричним путем, та- кође бешумно, неколико пута већом брзином.

НАЈВЕЋА МЕСЕЧНА КИРИЈА

Пре неколико година, уметнички критичар Бернард Бе- ренсон дошао је из Италије у Њујорк да процени вредност извесних слика. Један богати колекционар, који је баш у то време одлазео из града на месец дана, понудио је Беренсону, преко једног заједничког пријатеља, да се за то време на- стани у његовом луксузном стану. Беренсон је овај месец дана провео репо и кад је пошао кући телеграфисао је жени да из његове колекције издвоји једну лепу слику и пошаље је не- познатом домаћину. Кад је стигао у Италију, критичар је са запрепашћењем констатовао да је слика коју је послала његова жена била ванста „лепа“ — један мали али изванредно скупocen рад старог мајстора Доменика Венецијана. Дошнје је њујоршки колекционар запао у новчане неприлике и про- дао је слику за 450.000 долара. Међутим, купац ју је касније завештао Националној галерији у Вашингтону, где се и данас налази.

Тако је Беренсон, сасвим случајно, платио највећу месечну кирију за коју ... зна.

С ПОСТЕЉОМ НА ЛЕЂИМА

Ако би се у Јужној Немач- кој у 17 веку догодило јед- ном ноћном чувару, такозва- ном ноћобдији, да заспи на дужности, чекала га је ова ка- зна: усред бела дана, одевен у ноћну кошуљу и с ноћном

капоу на глави, морао је да обиђе читав „реон“ и да, ду- вљењем у трубу, објављује ча- совце. Усто, што је било нај- страшније, морао је да носи на леђима и своју постељу.

СИНТЕТИЧКИ ФЛАНЕЛ

Произведена је једна нова врста фланела, који је уствар- ни мешавина влакна дакрона, памука, орлона и најлона. Овај фланел необично је лак и финог је ткања. Материја се опере за неколико минута, брзо се суши и, што је тако- ве важно, уопште се не скуп- ља.

„ДАЛЕКОМЕТАН“ ПОГЛЕД

Осматрач на светлонику ви- соком 46 метара може да ви- ди, кад је дан ведар, на даљи

ну од 25 километара. С висин- е од 1600 метара, пилот у авиону може да види до 150 километара.

СИР СВЕЖ ПОСЛЕ 55 ГОДИНА

Сир веома стар и у јако смрзнуто стању пронаша је једна група истраживача на Ју- жном Полу. То је остатак ре- зерви хране Скотове експеди- ције, која га је још 1912 годи- не склонила у овај природни фриџидер. Сир је холандски и налазио се у лименој кутији, тако да је остао поштеђен од прождрљивих пингвина. Укус му је одличан, али се јако мрви, — тако бар кажу они који су га окусили.

ХИЉАДУ ЈЕЗИКА

Данас се у свету говори више од хиљаду разних језика,

не рачунајући дијалекте, којих само у Африци има хиљаду.

ПРОНАЂЕНО ПРЕ 1200 ГОДИНА

Уређаји за климатизацију нису изум нашег века, како се обично мисли. Пре отприлике 1200 година живело је у области данашњег Новог Мексика једно индијанско племе које је у својим каменним кућама имало сличне уређаје. У средини једине одаје њихових кућа стајало је одржавана мала ватра, чија је топлиота одлазила кроз један отвор на крову. Истовремено је кроз узане канале у поду стално придоласно свеж ваздух. На тај начин се постизало непрекидно струјање ваздуха и одржавање пријатне свежине у кућама.

ДА СЕ ДИГНЕ КОСА НА ГЛАВИ...

Људска коса може у неким ретким приликама да се наостри. Свака влас има на свом крају мали мишић, који, кад се стегне, може да је у справи. Мачке се служе овим

мишићима да би се наостриле и тако изгледале што опасније својим непријатељима.

ШТА ЈЕ ИНО ЛЕУКОТЕЈА?

Ино леукотеја је по грчкој митологији добри дух узбураканог мора који помаже бродолапцима. Он је спасао и Одисеја.

ЉУДИ У ГНЕЗДИМА

Недалеко од мексиканске обале, у дивном Калифорниском Заливу, налази се мало острво Тибурен, које многи сматрају за најлепши кућак на земљи. Са чистог и плавог неба готово преко целе године сјаја сунце, а обилне плодова и сваковрсног растлиња и дрвећа пружа становништву неограничене количине хране и сигурно склониште. Право је чудо што је ово живописно острво све досад остало сачувано од радозналости туриста и научних експедиција. Јер, на Тибурену живе последњи претставници индијанског племена Серис, и то у правим правцима гнездима. Да би се заштитили од уједа змија, шкорпија и разних звериња, домороци плету гнезда од трске, у којима, у потпуној безбедности, проводе ноћ. Овакве постеве Сериси су изабрали зато што је на острву врло топло, те би тешко могли издржати у запрани затворених колица.

Гнездо може да послужи и за једног човека, који у њему лежи шћурурен. Високо је око пола метра, а трска и влакна других биљака су тако тесно изукрштани и изаткани да кроз пукотине између њих не догу да прођу ни сићушни комарци и мушице. Увече се сви Сериси купљају око својих гнезда, која су груписана на једном мањем простору, и леку

Коста Трифковић НА МОРУ

У трићанској луци било је много бродова и деветнаестогодишњи младић није баш тако брзо могао да пронађе онај који је носио име „Јозић“. Био је то брик с два јарбола и с две корпе на њима; једрењак старог, кова, који је требало да отплови на свој редовни пут за Одесу. Младић тек што је свршио научну школу на Риједи и ово му је била прва дужа пловидба. Одређен му је брик „Јозић“ да на њему буде шкриван, писар, али да свршава и све друге послове и испуњава све жеље које капетану, старом морском вуку, падну на памет. Од Трста до Одесе, за искусне морнаре пут и није тако дугачак и опасан. Обала је стално на виду и брод увек може да се склони од невремена. Али кад је младић угледао брод који ће му сада за дуже време бити једино станиште, а његов капетан једини и неприкосновени господар, нешто га је штрешнуло.

Оно одушевљење за море, за романтичне доживљаје на далеким океанима, због чега је и напустио војвођанске равнице и прекинуо гимназијско школовање, постаде сада стварност, већ на првом кораку прилично груба.

— А што сте ви дошли амо, је л' — рече капетан кад му се младић пријавио. — Хоћете л' на броду да будете господин или прави морнар?

— Нећу да будем господин. Хоћу да будем прави морнар! — одговорио му је младић. То је био мушки одговор, а капетан „Јозића“ дао му је одмах и смисао. У његовим речима било је ироније, али и та иронија била је стварност: — Е, па, добро, шјор, кад тако хоћете. Но, знајте, морнарски хлебцац је врло мучан и треба да се привикнете на све тешкоће морнарског живота. Море је немилосрдно, а људи који по њему плове крута су срца. Ево за данас шта треба да буде ваш посао: орибанете моју кајуту. Нек вам даду четку и све друго што је потребно!

И младић тог целог дана није више видео капетана, а све своје знање до тада стечено из науке употребљено је да капетанова кајута буде што сјајнија; нигде ни трунке прашина, да се све блиста као пучина по којој се просуло сунце.

Увече је Коста Трифковић —

јер то је био тај младић који је напустио војвођанске равнице да би на мору нашао срећу — био сломљен, уморан и малаксао као да је препловио океан по најгорем времену.

Узору је „Јозић“ развио једно и уз повољан ветар испловио из трићанске луке. Било је то улето 1862 године. Правац: Одеса на Црном Мору, трајање пловидбе: годину дана.

Тако је млади Коста Трифковић и стварно постао поморац, али то „стварно“ било је далеко од онога што је он

морнарским причама Купера и капетана Маријета...

Шести разред гимназије Коста је завршио у Пешти. Био је врло добар ђак; волео је музику и стране језике, које је брзо учио. Свирао је готово све инструменте, а на клавиру је изводио и врло тешке композиције. Што у гимназији, што у научничкој школи на Риједи, научно је све главне европске језике: немачки, француски, италијански, енглески, а знао је до бро и мађарски. Његов отац узалуд је настојао да га од-

замисљао у својој дечачкој машти читајући романтичне приповетке из поморског живота, које су у оно време биле најмлађе српске читаоце.

Коста је у Новом Саду завршио четири разреда гимназије, а потом је пошао у Винету. Ту му је, у летом разреду, дошла до руке у своје време врло популарна повест „Пустњак на Јовановој Стени“ од шведске списатељице Емилије Карин. У свом дневнику, који је водио као младић, он је забележио: „Ту је оштроумна Шведкиња, ненска зановешто и тако лепо морски живот или, боље рећи, живот једнога морнара описала, да ми се књига морала допасти. Да претставим као што треба своја тадашња осећања, морам казати да сам управо лудовао за морем, за бродом“.

Лаза Костић, пријатељ Косте Трифковића из дечачких дана, проводио је са својим нешто млађим другом заједничке часове у игри и читању. Становали су у новосадском Дунавском сојаку. Ту су се дечаци састајали, а после игре најрадије су заједнички читали приповетке намењене омладини. За Косту, малага Коју, како су га звали у Дунавском сојаку, Лаза Костић у својим успоменама каже: „Највише би уживао у

врати од „морских фантазија“.

Августа 1861, Коста Трифковић кренуо је паробродом из Новог Сада за Пешту, а одатле железницом према Трсту. На Риједу је стигао дилжансом и уписао се у научну школу, која је припремала официре за трговачку морнарицу. Школа је трајала две године, али талентовани и вредни Коста завршио је оба теџаја за годину дана. Брик „Јозић“ био је први брод који је требало да га понесе на „дебело море“.

Коста Трифковић био је младић нежног телесног састава. Он није физички могао да поднесе напоре морнарског живота. „Јозић“ је пловно према Крфу, а одатле за Цариград и Одесу. Живот на броду био је суров. Не онај из лепих и романтичних поморских прича за дечаке, него стваран. А Коста је био осећајан младић и његово стање на брику постајало је све жалосније. „Удаљен од својих, не имало овде душе која би ме разумела, која би са мном плакала и певала. Капетан, ком сам писар био, зло је са мном поступао. Грдио ме као да, надавао ми свакојака имена и говорио ми је непрестано да од мене неће ништа бити... Био сам роб — с брода никуд никамо“.

Пут до Одесе отегао се, бар за Косту, у вечност. Сваки дан грдња и трка; сад скачи у чамац, сад се пењи на врх јарбола, и што год урадиш ништа не ваља. Капетан грди и прети. Боље је бити под морским таласима него на палу-би брика „Јозића“.

На повратку из Одесе, улето 1863, брик се задржао неколико дана у Цариграду. Ту је Коста добио писмо од куће. Одједном га спопаде недољива жеља за кућом и родбином. Писмо је читао по ред роштиља у бродској кухињи и пречуо је да га зове капетан.

— Где сте к врагу? — прекиде га овај одједном у читању.

— Читао сам писмо, шјор капетане!

— Чувајте се да вас и други пут не зовем двапут као сада, јер ћу и вас и ваше писмо бацити у море.

Међутим, баш је то писмо за Косту било спасоносно. Уз писмо је добио и двадесет дуката, а сам је смислио да допише како мора кући, јер га зову да иде у војску. Било му је двадесет година и требало је да уреди војну обавезу...

Кад се сутрадан осмелио да капетану покаже писмо са својим додатком, овај се још више намргоди. „па онда почне горе-доле ходати, по чему се видело да се колеба, док се најпосле не заустави преда мном и не рече ми: Е, па добро! Ићи ћете кући!“

Чисто нисам могао веровати овим речима, — прича Коста Трифковић. Од радости је хтео да игра, а и капетан као да је одједном променио своју худ. Разнежио се на свој начин, сажалио се над слабуњавим младићем кога су „фантазије“ довеле на море, насмешио се и људски га прстом квршио по носу. Тако се стари морски вуко опростио са својим шкриваном и поврх плаче даровао му је још 50 франака. Био је суров, али не без људских осећања.

Коста се задржао у Цариграду још осам дана, а тада је бродом, Црним Морем и Дунавом, преко Галла и према Београда, стигао у Нови Сад. Његов поморски живот био је завршен, али га он ипак није заборавио. Описао га је у својим приповеткама „Иванчић гроб“ и „Млетачке тамнице“, а у драмолету „На бајни дан“ сачуван је донекле и лик капетана са брика „Јозића“.

Тако се писац „Школског надзорника“, „Избирачнице“ и других веселих позоришних комада ослободио младалачких снова о романтици поморског живота, поставиши, после свршене матуре и правног факултета, не капетан неког чувеног брода, већ велики беложник новосадске општине...

ЖИВОТИЊЕ ПРЕД СУДОМ

На европском континенту, у столењима која су остала иза нас, легаана суђења животињама нису била тако необична као што би се могло помислити. Само у Француској, одржана су између 1120 и 1740 године 92 суђења животињама. Домаћим животињама суђење је пред редовним кривичним судовима, док су дивље животиње потпадале под јурисдикцију црквених судова. Први су изрицали смртне казне, док су други, црквени, поред смртних, изрицали још и казне чишћења од злих духова.

Покаткад су оваква суђења била невероватно дуга. Тако је у Француској, половином петнаестог века, једно суђење трајало преко 42 године. Окривљени је био — један инсект, који, наравно, није дочекао да саслуша пресуду. Али, једно комично суђење у Базелу, 1474 године, сигурно туче све рекорде ове врсте. Суђено је једном пецку који је, како је гласила оптужба, носио јаја. Суђење се продужило у недоглед, јер је требало доказати да су јаја која је сneo овај пецка била од велике вредности за чаробњаке у стварању њихових мрља. На крају крајева, пецка је осуђен на смрт, али не као пецка, већ као чаробњак у облик пецка.

БОЈА ЗА СВАКУ ПРИЛИКУ

Кад је љут, камелеон постаје сив. Победник у борби позелени, а побеђени пожути.

ЗБОГ ТРАДИЦИЈЕ

Приликом сваког отварања заседања америчког Конгреса, још и данас се његовим члановима раздели бурмут, пе сак за посилање и сушење мастила и изврстан број пљуваоница. Овај обичај потиче још из времена Џорџа Вашингтона.

НАЈДУЖИ НА СВЕТУ

Најдужи непрекидни железнички пут води од Лисабона, преко Мадрида, Париза, Берлина, Москве и Омска, до Владивостока. Пут је дуг 14.500 километара.

ЛЕГЕНДАРНА АТЛАНТИДА

Још су стари Грци говорили о Атлантиди, континенту који је требало да се нашао негде на Атлантском Океану и на коме је, како се веровало, постојао висок степен цивилизације. Сматрало се да је континент потонуо после

једног јаког земљотреса. Данас многи мисле да је постојање Атлантиде само мит.

ЈЕДНОГОДИШЊИ ГУБИЦИ У БРОДОЗИМА

У 1955 години потонуло је, у судару или из разних других узрока, 178 бродова од преко сто тона — укупно 254.700 тона. Осим тога, светски бродски парк умањен је исте године још за 503 „ислужена“ морска брода, од укупно 920.000 тона, који су бачени у старо гвожђе.

ТО ЗНАЧИ ДА ТРЕБА ДА БУДЕМ ЛАЖИВАЦ?
НАРАВНО! ЈЕР ТИ СИ МОЈ СИН!

УЧИНИКУ СВЕ ШТО МОГУ, ТАТА, АЛИ НЕ ВЕРУЈЕМ ДА ЋУ УСПЕТИ!

ИПАК, ВОЛЕО ЈА ТО ИЛИ НЕ, ДУЖНОСТ МИ ЈЕ ДА ЧИНИМ ОНО ШТО ОТАЦ ТРАЖИ ОД МЕНЕ!

ДОБАР ДАН... ТРЗА ЛИ?
НЕ! МИСЛИМ ДА У ОВОЈ РЕЦИЦИ УПШТЕ НЕМА РИБЕ!

ВАРАШ СЕ! ЈА САМ ЈУЧЕ УПЕЦАО ОВОЛИКУ!
ТОЛИКУ? ЈЕ ЛИ МОГУЋНО?
НАСТАВИЋЕ СЕ.

Био сам крај смеха

Често ме људи питају: — Мак Сенете, зашто савремени филмови нису тако смешни као некадашњи?

И кад погледате, то је тачно. Али, шта да одговорим на такво питање? Данас се више не догађа да људи у биоскопима „умиру од смеха“, као, у она срећна времена кад сам бацао торте с много крема посред

— Ти мора да си необично обдарен, — рекао ми је партнер који је „играо“ две предње ноге. Налазим се у позоришту већ два месеца, из дана у дан молим управу да играм две задње ноге, а они су ту улогу теби одмах поверили, иако си почетник!

Сазнао сам како се засмејава публика

После коњских ногу играо сам људе, и то свакојаке: тре-

оваквом оделу, као да сте скитница, а ходаћете једино на овај начин!

Разрококт му је донела славу и богатство

Једног дана, за време снимања — а ми смо снимали само по дану, јер је вештачко осветљење било веома скупо — догодило нам се следеће. На реду је била сцена са Бен Турпином, који је, као што се можда сећате, био разрок. (Узгред буди речено, његова разрококт му је донела не само славу, већ и богатство. Плашећи се да неким чудом не почне једног дана нормално да гледа, он је своју разрококт осигурао равно на милион долара.) Наиме, сцена се састојала у томе да Турпин погледа кроз врата. Сматрао сам да ће већ само то бити смешно. Међутим, та радња није имала никакве везе са смеком. „Не гледај у објектив!“ — рекао сам му. — „Буди природан!“ Турпин стаде да гледа лево-десно, па викну: „Снимајте моје очи! Бар пет милиона гледалаца очекују да их једанпут изблиза снимите!“

У том тренутку Мабел Норман се нашла крај нас с тортом у руци. Наједном јој је синула чудна мисао. Заклатила се на једној ноzi, као да је бацао диска, и торта је експлодирала на незаборавном Турпиновом лицу. Умазаних образа, очију, обрва, кошуље и капута, изазвао је непојмљив смех свих присутних. Тако је, 1913 године, једном случајношћу исто-

рија кинематографије забележила нов датум: шала с бацањем торте у лице.

Ја сам тај „гер“ одмах прихватио, простудирао га и технички усавршио. Одмах смо нашли пекара који нам је правно специјалне торте. Оне нису биле за јело, али су зато раскошно изгледале. На стотине смо их трошили сваког дана, и није нам их било жао, јер су двојоји с њима остављали на публику изванредан утисак.

У то време био сам први који је снимао „Лепе купачице“. Мало сам скратио ногавице њихових костима, додао сам чипку око врата и свакој сам дао у руке по један сунцобран. Многе значајне звезде са филмског неба, од Глорије Свансон до Кароле Ломбард, биле су „Лепе купачице“. Међу мојим глумцима многи су такође доживели светску славу. Да поменем само неколико имена: Чарли Чаплин, Бастер Китон, Фати, Харолд Лојд, Бинг Крозби. Сви су долазили к мени као мали, непознати људи, а чим би стали на ноге одлазили су да оскују сопствено преузеће.

Од оног времена кад сам ја изменилао садржине за комичне филмове, кад сам одабирао глумце и режисера, па до данас, прошло је пола века. Много штошта се изменило, па и смех на филму на коме ја одавно не радим. Одлазим у биоскопе, гледам савремена дела која се налазе на завидној уметничкој висини, али се најрадије сећам доба кад се публика, посматрајући моје филмове, до пола превијала од смеха, не знајући да ли пре да брише сузе или да обгрли стомак који се тресе од нездрављивог кикотања.

ВЕРОВАТИ

НЕЋУ ТВОЈ ПИРИНАЧ...

реди да ли је боље да спортисти једу месо или да буду вегетаријанци. Каспин Ростбиф стигао је на циљ два минута пре вегетаријанца Банане.

МАЧКА СА 128 ПРСТИЈУ

Белка, мачка Цозефа Оклина, из Бетлехема, у америчкој савезној држави Њујорк, има на свакој шапи по 32 прста. Нормално, мачке имају на предњим ногама по пет прстију, а на задњим по четири.

МОСТ ПРЕКО КОГА ПЛОВЕ БРОДОВИ

У Западној Немачкој постоји један пловни канал који се сече с реком Везер. Уствари, канал прелази изнад Везера, преко једног моста. Овим кана-

ТРКА ИЗМЕЂУ БАНАНЕ И РОСТБИФА

Године 1931 одржана је у Копенхагену једна занимљива бициклическа трка. Такмичили су се један студент вегетаријанац, познат под именом Банана, и један касатин, који је из љубави према свом позиву узео име Ростбиф (ростбиф је непечено, уполо крваво печење од говеђине). Циљ трке, у којој је требало превалити 56 километара, био је да се од-

лом могу да плове бродови до 1.000 регистарских тона.

лица мог доброг Бен Турпина. Много штошта се изменило, па и комика у филмовима. Но, прво да вам кажем нешто о себи пре но што сам постао један од првих филмских редитеља у свету.

Из земље хладне и невеселе

Рођен сам у Канади, хладној и невеселој земљи где људима смех није урођен. Спољна температура често износи 30 степени испод нуле. Људи живе доста тешко и, да би за зиму обезбедили довољно огрева, чувају готово сваки грам стајског ђубрета за ложење ватре. Ми, деца, морали смо преко целе зиме да се добро утопљавамо. Полазећи у школу, да се успут не бисмо смрзави, мати би нам давала по који добар гутљај ракије, тако да сам на првим часовима најчешће дремао.

Кад сам мало поодрастао, отац ме да у једну топоницу. Био сам велики као Херкул, руке сам имао као два весла, а стопала као чамце. Тек сам се замомчио, а већ сам говорио у невероватно дубоком басу, да су ми се сви смејали. Но, то нимало није сметало мојој мајци да ме упише да учим певање.

— Он ће бити други Шаљалин и певаће у „Борису Годунову!“ — говорила је свима који су ми се смејали.

Са својих 20 година два метра висине и 120 килограма тежине, обрео сам се једног дана на Бродвеју, да бих освојио музички свет највећег града Америке.

— Желите да постанете певач, — рекао ми је директор позоришта пошто сам му отпевао једну арију — а ја бих вам саветовао да се вратите кући, и то што брже можете.

— Кући? То је искључено!

— Онда вам саветујем да играте у бурлескама.

— Прима се! — повикао сам, срећан што нећу морати да се поникнем вратим кући. Исто вече ступио сам у једно мало позориште на Бродвеју, где ми је одмах поверено да играм — две сражње коњске

зине и пијане, у униформи и у купаћем костиму, али је најважније било то што сам за десет година рада по малим хумористичким сценама стекао велико искуство. Знао сам како се засмејава публика.

Десет година касније, основао сам Кистонов студио у Холивуду и постао филмски редитељ. Мој мали студио више је лично на чудну менаџерију него на кулу-светиљу нове уметности. У њему су се налазили рвачи, акробати, дресери бува, бебе, полицајци, бабе, свакојаке скитнице и младе лепотице. Свако ко може под било каквим условима да изазове смех у публици био је позван да с Кистоном потпише уговор.

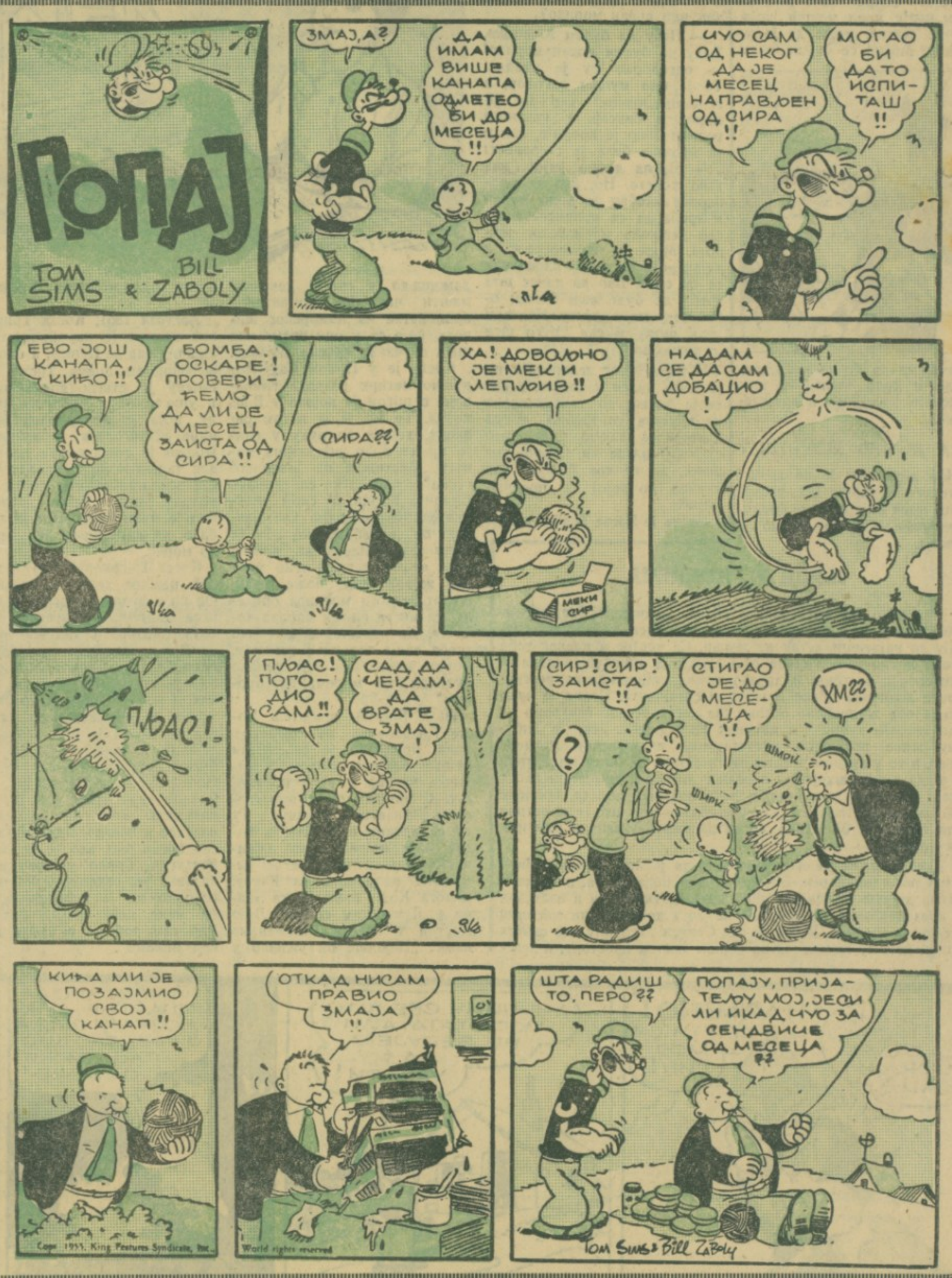
Моји први глумци били су Мабел Норман, Бен Турпин и Фати.

Једно вече, на Бродвеју, Мабел Норман и ја гледали смо једног малог комичара обученог као смешни киош. Био је специјалиста да игра салонске пијанице. „Није лош“, рече Мабел. „Да, одговорих ја. Уме да пада. Можда би од њега могло нешто да буде“.

То је био Чаплин.

Потписао сам с њим уговор, али брзо сам се покајао. Чаплин није умео да се прилагоди нашој игри. Сувише је обрађивао детаље, који су се губили у нашим каламбурима. Тамам сам био донео одлуку да се отарасим тог малог Енглеца, кад нас, једно по подне, ухвати киша и сви покиснумо до годе коже. Док су се други глумци сушили скинувши одело, Чаплин је нашао неке старе Фатијеве панталоне и обукао их. Изгледао је просто невероватно. У огромним чашкирама, он је формално пливао. Сви су прсли у грохотан смех. Откако је у Холивуду, то је било први пут да нас је засмејао. Мали Енглец је затим обукао нечисти капут, који му је био мало тесан, ставио је полцилиндер и почео да се гега као патка.

— Е, мој пријатко! — узвикнуо сам Чаплину. — Сместа баците ваш фини реденгот! Од данас ћемо вас снимати само у

ВОДА У КОНЗЕРВИ

Према једном званичном извештају, дванаест хиљада америчких морнара изгубили су живот у Другом светском рату само зато што после бродолома, до доласка спасилаца, нису имали довољно воде за пиће.

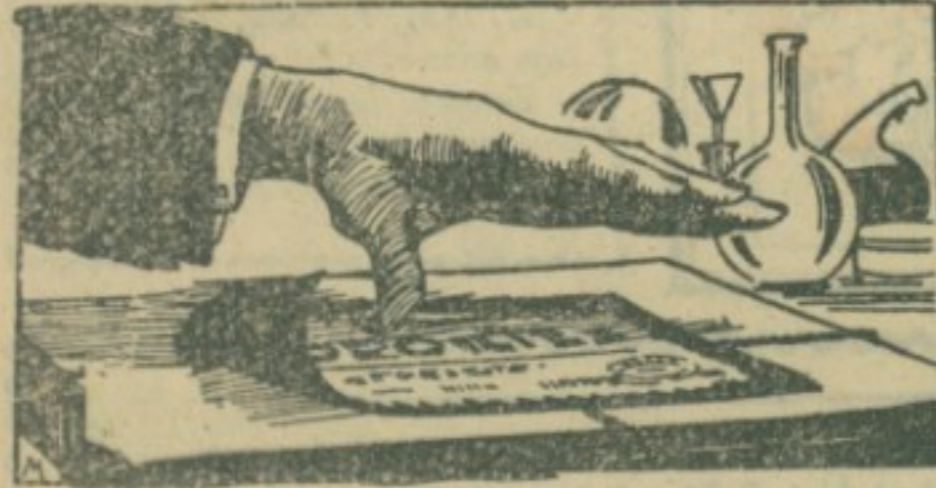

јал био најпогоднији да држи воду по више недеља или више месеци. Чињени су покушаји са многим пластичним масама, али без успеха.

***

ЛЕПЉЕ БЕЗ ЛЕПКА

Захваљујући недавно пронађеном хемиском средству, на које не утичу ни влага ни топлота, али је осетљиво на додир, израђене су етикете које пријањају уз стакло, дрво и други

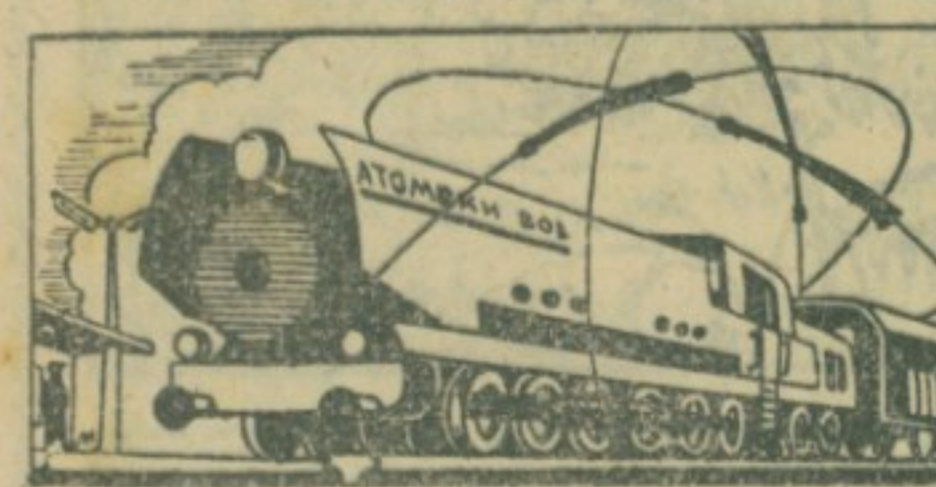

материјал без употребе воде и лепка. Ако желимо да етикети „одлепимо“, треба само да је повучемо за један крај и она ће се, потпуно нештетно, наћи у нашој руци.

***

„АТОМСКИ ВОЗ“

У САД ће се пусти у саобраћај „атомски воз“. Али, он није намењен за превоз путника, већ за радиоактивне елементе.

селима, и преносиће оне радиоактивне елементе који се употребљавају у пољопривреди. Тежак 173 тоне, воз ће имати нов облик, а због сложености уређаја изградња ће трајати пуне две године.

***

КОЛИКО СТАЈЕ АТОМСКА ПОДМОРНИЦА?

Према једној вести, влада САД наручила је за ову годину шест подморница на атомски погон, од којих ће свака стајати 47 милиона долара.

Лака крстарица на атомски погон, са уређајем за диригована торпеда, биће такође веома скупа — 90 милиона долара. Нуклеарни мотор крстарице састојаће се од батерије исте врсте као што је она која је недавно стављена у амерички носач авиона.

***

ПОСТАЈЕМО МЛАВИ

Захваљујући напретку медицине, која је сузбила епидемије многих заразних болести, данашњи четрдесетогодишњаци су, говорећи у физиолошком смислу, за пет година млађи од својих очева кад су они били у њиховим годинама.

Продужена младост, која се изражава у измени материје, повећава отпорност организма и одлаже појаве старости, које се углавном састоје у склерози артерија, срчаним обољењима итд.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗА ЈЕДАН САТ — ТРИБИНА ЗА 400 ЛИЦА

У Холандији је конструисана покретна трибина за разне приредбе. Трибина није тежа од четири тоне, па се може пренети камионом и склопити за један сат.

ДА РАНЕ БРЖЕ ЗАРАСТУ...

Један очни лекар из Калифорније, на основу дугих опита, дошао је до закључка да обнава ткива, тј. зарашњавање ране, почиње одмах после рањавања, противно ранијем мишљењу да оно почиње тек после извесног времена.

БОЛНИЦЕ СУ ИСУВИШЕ БУЧНЕ

Један специјалиста за срчане болести из Јужне Каролине сматра да су болнице, окакве какве су данас у свету, исувише бучне и да у њима није могућно чути слабе шуме срца, те се на тај начин срчано обољење констатује много доцније, кад болест већ узме маха.

УЗРОК СУНЧАНИХ ПЕГА

Доктор Ц. Болингер, професор универзитета у Оклахоми, изнео је на једном састанку метеоролога своју теорију о утицају сунчаних пеге на климу на Земљи, дајући истовремено занимљиво објашњење

о постанку тих пеге. По његовом мишљењу, сунчане пеге су уствари „плиме“ на Сунчевој површини, које настају услед привлачне снаге планета. Као потврду своје теорије, др Болингер је навео чињеницу да су сваке једанаесте године те пеге највеће.

Болингеров закључак је савсем логичан. Ако се две појаве догађају увек истовремено, постоји велика вероватноћа да су оне у некој међусобној вези. Као пример, он наводи рад египатских фараона, који су од 722 године пре наше ере па до 143 године наше ере, бележили време надоласка Нила.

БАКТЕРИЈЕ СЕ МЕЊАЈУ

Један амерички лекар-бактериолог установио је да се при ланком култивирања бактерије мењају. То долази отуда што се оне прилагођавају температури у фрижидеру и стичу нове особине.

РАКЕТНИ БРОД С ПОСАДОМ

Неки конструктори сматрају да ће већ за неколико година ракетни брод с посадом постати стварност. Брод би био тежак око 15 тона и за пет секунди могао би да пређе 135 километара и да излети из доњег слоја атмосфере.

УЧЕЊЕ У СНИ

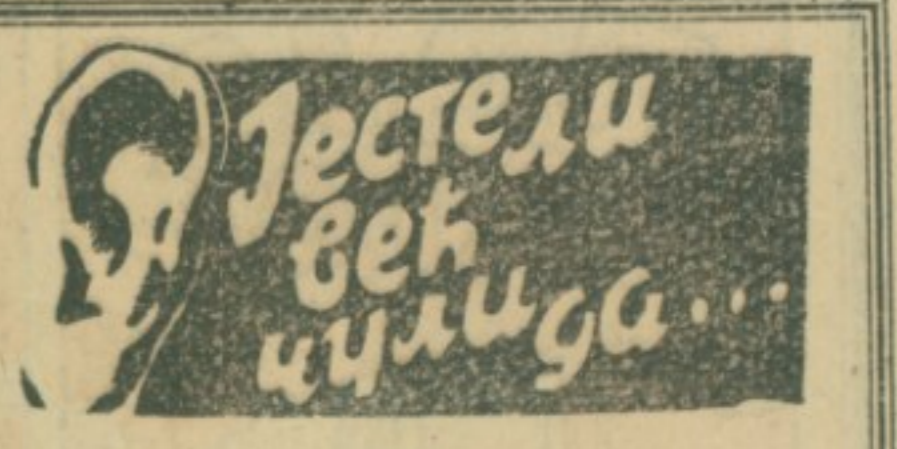
Супротно мишљењу које је раније владало, научници су најзад утврдили да се за време спавања не може учити. Проучавајући ову појаву код 21 пацијента, они су утврдили да је тешко одредити тренутак кад је човек заиста заспао.

КИША КОСМИЧКЕ ПРАШИНЕ НЕ ПРЕСТАЈЕ

Према прорачунима америчких научника, на Земљу падне годишње око један милион тона космичке прашине. Ту су урачунати и мали метеорити који падају на нашу планету.

„ПОСЛОВНА ТАЈНА“ ЈЕ СТРОГО ОЧУВАНА

Прва телевизија за банкарске послове спроведена је у Аустралији. Једна велика банка у Мелбурну преко телевизије одржава везу са својим филијалама. Камера, која се налази у главном одељењу рачуноводства, преноси рачуне на телевизијске пријемнике у филијалама, и то тако да „пословна тајна“ остане строго очувана.

... Велика Језера у Северној Америци садрже више од половине слатке воде на свету.

... штампарска вештина називана је

некад црном уметношћу.

... за пловидбу у Старом веку постојала су два извора снаге: ветар и робови. Снага ветра искористишавана је једрицама, а робовска вештина просечна брзина таквих бродова била је око пет морских миља на сат.

... у Средњем веку постојала је спортска игра „бацање диреке“, у којој су такмичари дизали оборено стабло и бацали га колико су даље могли. Бацање диреке постало је од такмичења дрводела у старим германским племенима.

... чувени немачки филозоф Кант никад се није удаљио из свог родног града Кенигсберга.

... за први употребљив пароброд у историји паробродарства сматра се те

... риба пузавач може да пређе по суви више од једног километра.

... пинг-понг је кинески спорт. Енглези су га донели у Евро-

пљач „Шарлота Дундас“. Саградио га је Вилијам Симингтон 1802 године. Пароброд је имао два трупа са заједничком палубом, две крме, Ватову парну машину и бродски точак који се налазио између крма.

пу тек 1880 године и назвали га именом „стони тенис“.

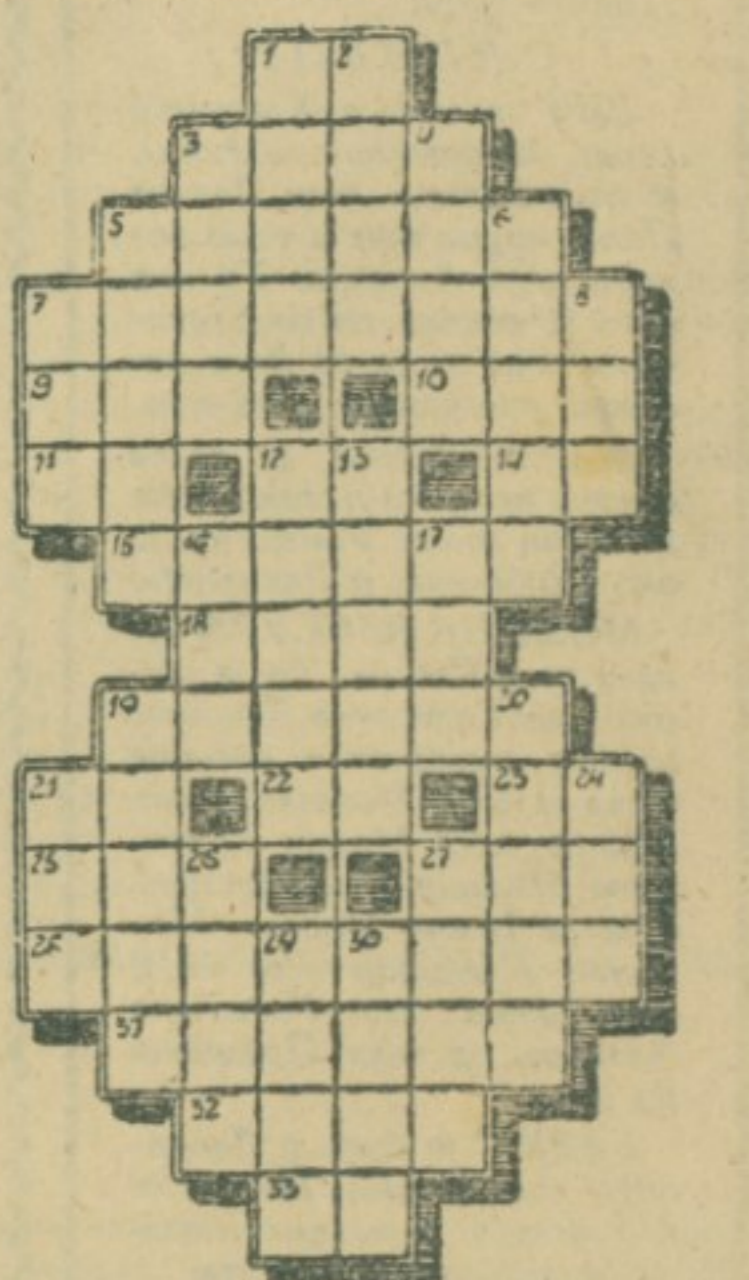
... име деце игре фоте долази од француске речи „фот“, што значи погрешка.

... просечно за један секунд, Дунавом отиче у Црно Море 6.700 кубних метара воде. Значи, за годину дана у Црно Море се из Дунава излије око 200 милијарди кубних метара воде.

Водоравно: 1) свеца; 2) острво у Индонезији; 3) река у Хрватској; 7) једна наука; 8) грубо сукино; 10) јединица за мерење времена; 11) предлог; 12) скраћеница за једну лужинску меру; 14) хемички знак за баритум; 15) порез на увезену робу; 18) јунакиња; 19) јединица стрипова; 19) животиња из рода витких антилопа; 21) упитна заменица; 22) мера за површину; 23) предлог; 25) турска тигула; 27) аутор „Утопије“ (1478—1535); 28) врста инструменталног козада; 31) географски појам; 32) шиптарска свадбена игра; 33) Лудолфов број.

Усправно: 1) гасовито стање воде; 2) кухињска потреба; 3) слово грчке азбуке; 4) биљка из фамилије штитоника; 5) птица грабливица; 6) лука у Јордану; 7) музички инструмент; 8) отац (слов.); 12) критично стање код болесника; 13) радник који ради са експлозивом; 16) узвик; 17) река у Африци; 19) Француски сликар (1848—1903); 20) позитивна електрода; 21) врста конског хода; 24) врста папагаја; 26) шумско дрво; 27) десна притока Галије; 29) грчки баснописац из 6 века пре наше ере; 30) конци, влакна.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) сада; 5) Козара; 7) кану; 8) ало; 10) опера; 12) Ад; 13) Тиса; 15) ар; 17) Туниш; 19) руж; 21) роба; 22) балада; 24) липа; 25) Арг; 27) „Анали“; 29) оа; 30) ниво; 32) ес; 34) Ђошић; 36) рок; 38) вена; 39) логика; 41) сака.

Усправно: 1) сонет; 2) азурит; 3) да; 4) Ара; 5) кап; 6) ала; 7) Копар; 9) Олеса; 11) асура; 14) анода; 16) рубин; 18) Ибара; 20) Јапан; 23) Ладић; 24) лабар; 26) гошћа; 28) Ивовик; 31) опека; 33) сол; 35) ина; 37) кос; 40) га.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

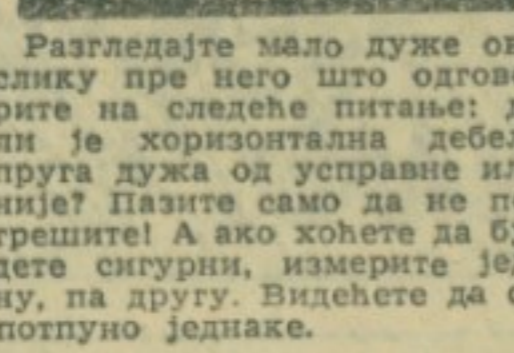
КОЈА ЈЕ ДУЖА?

Један мудар човек коме сам се обратио каза ми да онај ко жели да преломи језик и да говори течно треба да научи да брзо, без предаха, изговори речи које су написане на том листу хартије. Ево ти, па покушај!

И Попај му пружи један већ пожутео и испресавијан лист.

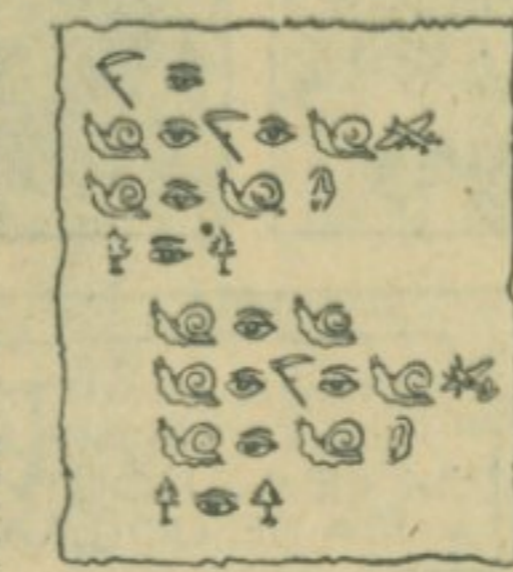
Шпиља је узео хартију и дуго је загледао. Најпосле се насмејао и рекао: — Сад знам шта треба да научим брзо да изговорим.

Шта је то прочитао Шпиља и како?

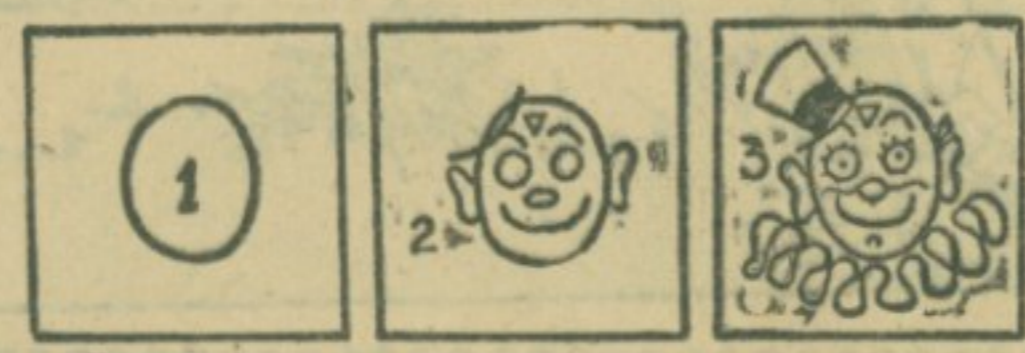
Јесте ли досетљиви?

Шпиља је желео да постане велик говорник, али му је сметало један обилан недостатак: баш онда кад би устао да говори језик би му отакао послушност и он би почео да муца. Сажали се Попај на њега и рече му: — За време путовања по далеком свету, нашао сам једном лист хартије на коме су били нацртани неки зна-

(Ако се читају прва слова од сваке слике претстављене на нашем цртежу добиће се збо: „Ко покопа попу боб? Поп покопа попу боб!“)

За цртаче-почетнике

Ево упутства за наше цртаче-почетнике како да, у три раздела, брзо нацртају Пајаца. Видите и сами: 1, 2, 3...

Девет квадрата

Поређајте шибиче у виду девет квадрата, као што показује наша слика. Затим преместите четири шибиче, али тако да сад добијете свега шест квадрата.

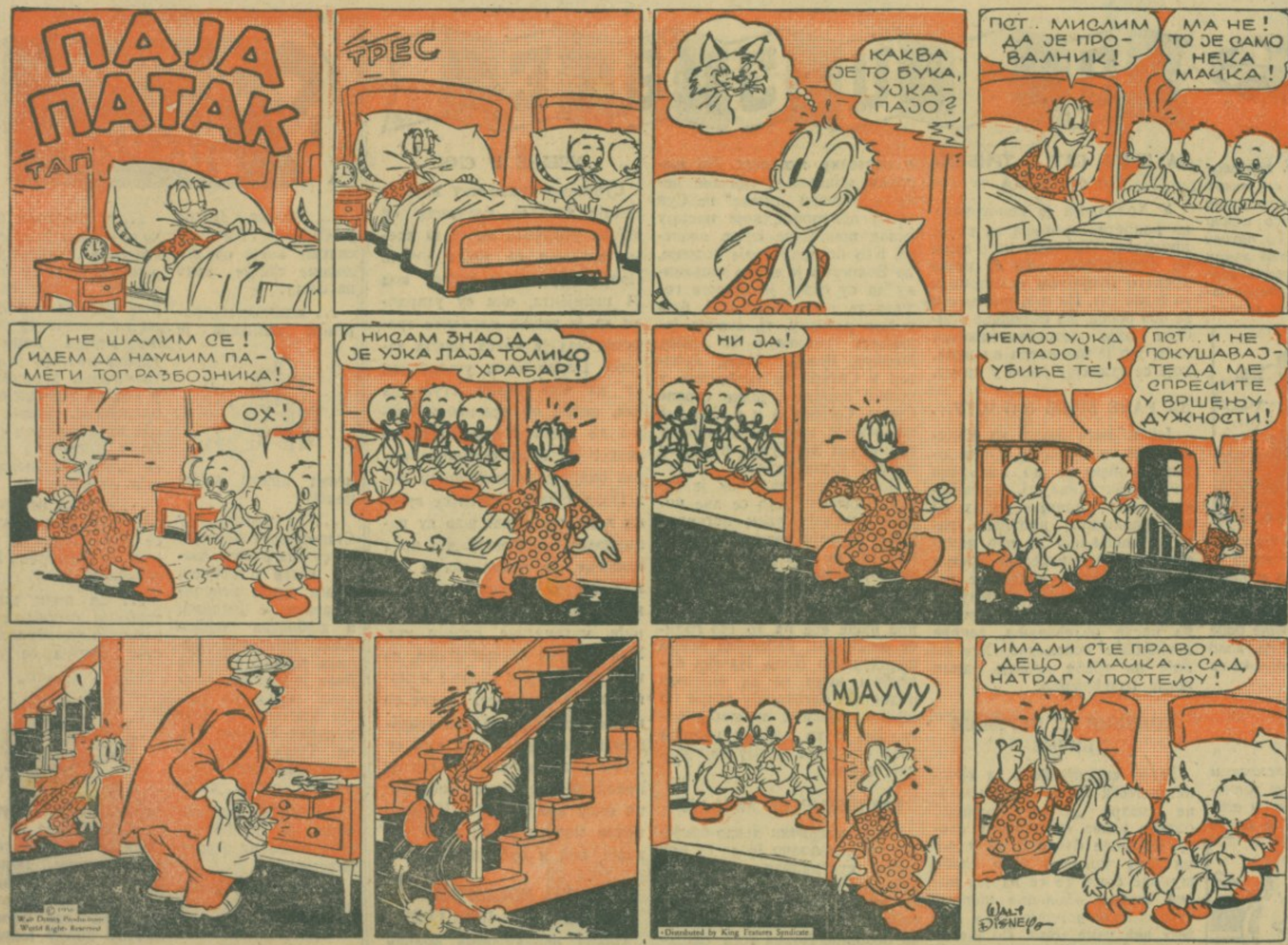

(Треба уклонити четири шибиче које се налазе на средини спољног великог квадрата, који садржи свих девет мањих. Тада ће остати пет квадрата. Од четири шибиче које сте уклонили направите шест квадрата.)

ЗЕЦ ОД БРОЈЕВА

Једном професору математике казали су да нацрта зеца. Он га је одмах нацртао. Али, пошто је био професор математике, нацртао је зеца помоћу бројева. Да ли видите које је све бројеве професор употребио приликом цртања овог зеца?

ПОРАСТ МУШТЕРИЈА

— Како иде посао, Перо?
 — Одлично, Попаје. Муштерије ми непрестано расту.
 — Збиља? А шта продајеш?
 — Одела за децу!

РЕКЛАМА

Кад је први пут угледао дузу, Раја је узвикнуо:
 — Ујка-Пајо, каква је оно реклама на небу?

ЧОВЕК ОД ХИГИЈЕНЕ

Мики: Откуд ти у овом крају, Шиља? Зар не станујеш више у Славујевој улици?

Шиља: Не. Тај стан не задовољава ни најосновније захтеве хигијене.

Мики: Како? Ја сам био код тебе неколико пута, али нисам приметио да је влажан или мрачан.

Шиља: Ма није то. Замисли; кад сам се уселио зазарица ми ништа није рекла, а ја после пола године приметим да стан уопште нема купатила. А ја, као што знаш, без купатила не могу.

ПРЕТЕРАО

Шиља: Келнер, је ли ово јаје свеже?

Келнер: Јесте. Јутрос га је кокошка снела.

Шиља: А у колико сати?

Који је одговор
 шачан

ЛИЧ је:

једна врста платна село забавна игра острво у Јадрану

МАРАШТИНА је:

болест војка место у Истри стара игра на коњима

МОМИНА КЛИСУРА се налази:

у Босни Црној Гори Србији Словенији

КАЛУМ је:

део средњовековног витешког одела река у Македонији брдо рушевине једног старог града

ЖУЖЊЕ су:

место део одеће јело од проје дечја игра

ОДГОВОР

ЛИЧ је село у Хрватској (крај приморско-крајишки), у југозападном делу Личког Поља, којим тече и тамо понире река Личанка. То име село је добило по насељеницима који су се из Лике населили пре четири и по века.

МАРАШТИНА је врста винове лозе, која даје фина десертна вина. Раширена је око Шибеника, у Далмацији.

МОМИНА КЛИСУРА налази се у Србији. То је најужи део Грделичке Клисури, између железничке станице Цепица и села Манајле, више које се диже Момина Каменица. Кроз Момину Клисуру пробија се јужна Моравица. Момином Клисуром зове се и цео јужни део Грделичке Клисури, од села Предејана на југ.

КАЛУМ је брдо у Далмацији, код Дрниша. Високо је 475 метара. У њему се налазе богати лежаји боксита.

ЖУЖЊЕ је камица за опасивање, украшен металним пуцадима. На једном крају тога камица висили су кључ и бритвица, а носиле су га жене.

Љубољубивице
Малом
Џонија
 МОРНАРА
 ТОМАТРАУТА
 И КИНЕЗА
 ШАНГ-ЛИНА

НАСТАВИЋЕ СЕ